

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Науково-навчальний центр прикладної інформатики

ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

ТРАДИЦІЇ ТА НОВІ НАУКОВІ СТРАТЕГІЇ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ ТА СХІДНІЙ ЄВРОПІ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

*29–30 червня 2018 р.
м. Київ*

Київ
Інститут інноваційної освіти
2018

УДК 001(063):378.4 (Укр)
ББК 72я43
Т65

До збірника увійшли матеріали наукових робіт (тези доповідей, статті), надані згідно з вимогами, що були заявлені на конференцію.

*Роботи друкуються в авторській редакції, мовою оригіналу.
Автори беруть на себе всю відповідальність за зміст поданих матеріалів.
Претензії до організаторів не приймаються.
При передруку матеріалів посилання обов'язкове.*

Відповідає п. 12 Порядку присудження наукових ступенів Затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567.

Т65   **Традиції та нові наукові стратегії у Центральній та Східній Європі : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 29–30 червня 2018 р.) / ГО «Інститут інноваційної освіти»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. — Київ : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2018. — 168 с.**

Матеріали конференції рекомендуються освітянам, науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, аспірантам, докторантам, студентам вищих навчальних закладів тощо.

Відповідальний редактор: *С.К. Бурма*
Коректор: *П.А. Немкова*

Матеріали видано в авторській редакції.

УДК 001(063):378.4 (Укр)

© Усі права авторів застережені, 2018
© Інститут інноваційної освіти, 2018
© Друк ФОП Москвін А.А., 2018

Підписано до друку 02.07.2018. Формат 60x84/16.
Віддруковано з готового оригінал-макету.
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Literaturnaya. Ум. друк. арк. 9,76.
Зам. № 0207-1. Тираж 100 прим. Ціна договірна. Виходить змішаними мовами: укр., англ., пол.

Виготівник. ФОП Москвін А.А. Поліграфічний центр «Сору Art».
69095, Запоріжжя, пр. Леніна, 109. Тел.: +38-094-133-87-81.
Інститут інноваційної освіти: e-mail: novaosvita@gmail.com; сайт: www.novaosvita.com

**Видання здійснене за експертної підтримки
Науково-навчального центру прикладної інформатики НАН України
03680, Київ-187, просп. Академіка Глушкова, 40.**

Б.М. Носа,
аспірантка кафедри історії України,
старший викладач кафедри туристичної інфраструктури та сервісу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ НА ЗАКАРПАТТІ

Туристичне освоєння території Закарпаття — складний багатовіковий процес. Протягом XIX ст. тут окреслюються курортні зони із лікувально-оздоровчими комплексами, а в другій пол. XIX — на поч. XX ст. облаштовуються туристичні притулки, маркуються маршрути, практикується екскурсійна діяльність, організовуються різноманітні промоційні заходи. Важливу роль у цьому процесі відіграли громадські ініціативи.

Спроби створення дієвої громадської організації для розвитку туризму в Карпатах спостерігались ще із сер. XIX ст. У 1873 р. така організація з'являється під назвою Угорське карпатське об'єднання (*Magyarországi Kárpát Egyesület*). Його першочергове завдання — ознайомлення угорців із потенціалом Високих Татр, а основні офіси розташовувались на території сучасної Словаччини. Та вже наприкінці 1870-х — на поч. 1880-х рр. формуються бескидський і марамороський осередки, об'єднані у східнокарпатський філіал. Саме ця структура виконує багато завдань на території Закарпаття: організовує будівництво туристичних притулків на г. Піп Іван Марамороський (1886 р.) та г. Говерла (1895 р.) [4, с. 22–23, 33, 45]; встановлює оглядові вежі у місцях із живописними панорами (напр., на замковій горі у Хусті); облагороджує туристично привабливі місця; маркує маршрути (напр., від притулку до вершини г. Говерла та г. Петрос) [8, с. 150–156] тощо.

У 1886 р. представниками організації видано путівник Східними Карпатами, з 1889 р. — перше в Угорщині спеціалізоване видання про туризм («*Turisták Lapja*»). Журнал відіграв важливу роль у «туристичному відкритті» території Закарпаття. На його сторінках публікувались туристичні ескізи та дорожні нотатки мандрівників про географічні, культурні, побутові особливості краю; пізнавальні об'єкти та маршрути; можливості організації ночівлі й харчування; подавались фотоілюстрації.

У 1918 р. на територіях, що ввійшли до складу Чехословаччини, об'єднання було розпущене, а майно конфісковане. У 20-х рр. організація відновила свою роботу під назвою «Карпатський клуб» («*Karpathen vegein*»), через судові позови зуміла повернути деякі туристичні бази, відкрила осередки у Берегові (1925 р.) та Виноградіві (1935 р.) [4, с. 108–112].

Варто наголосити на тому, що ще з XIX ст. паралельно діяли й інші туристичні угруповання. Так, у 1891 р. на базі будапештського відділення утворюється Угорське туристичне об'єднання (*Magyar Turista Egyesület*). Протягом перших 5 років діяльності кількість його членства сягнула 3 тис. ос. Проте марамороський осередок розпочав роботу тільки у 1913 р. [4, с. 37–40]. У цьому ж році з метою об'єднання всіх регіональних турорганізацій створюється

Угорський туристичний союз (Magyar Turista Szövetség). Про значний інтерес до такого громадського утворення засвідчує кількість делегатів, що взяли участь у великому зборі — 11 662 представники всієї території Угорщини. Саме цей союз виконував дорадчі функції при уряді та органах місцевої влади. Через воєнні події реальну діяльність зміг розгорнути лише у 1920 р. [4, с. 61–67].

У чехословацький період ключову роль в розвитку туристичної галузі Закарпаття виконав Клуб чехословацьких туристів (КЧСТ) — громадська організація, що виникла як правонаступник Клубу чеських туристів (заснованого у 1888 р.). З утворенням республіки вона зазнала суттєвих трансформацій, значно розширивши напрями роботи. У 1922 р. клуб вже налічував 170 відділень та 30 тис. членів на території всієї республіки, а в 1938 р. — 390 осередків та більше 100 тис. членів [2]. На Закарпатті діяли 8 філій в: Ужгороді, Мукачеві, Хусті, Рахові, Воловці, Великому Березному, Тячеві та Міжгір'ї (майже 1200 членів). Клуб об'єднував любителів спортивного відпочинку, активну молодь, зацікавлених осіб та функціонував за допомогою державного фінансування, членських внесків і отриманих прибутків від діяльності окремих засобів розміщення (притулків, готелів) та ресторанів, якими управляв.

Узагальнено, до основних досягнень КЧСТ на Закарпатті належать: 1) маркування туристичних маршрутів, зокрема представленої у 1928 р. «Ювілейної карпатської стежки» від Ужгорода до Ділового [7, с. 95], довжина якої становила більше 340 км. До маршруту були підв'язані 22 промарковані бічні стежки, а загальна протяжність сягала майже 1000 км [3, с. 71]. 2) облаштування станцій прийому туристів у будівлях державних установ та закладів гостинності (майже на 400 ос.); 3) відновлення, будівництво та утримання більше двох десятків туристичних притулків; 4) відкриття готелю у м. Рахів та ресторану в Невицькому замку (перебував під опікою ужгородського відділення з 1922 р. [6, с. 33]; 5) популяризація гірського літнього (пішохідного) та зимового (лижного) туризму.

До розвитку туристичної інфраструктури у цей період докладали зусилля й представники інших організацій. Наприклад, у 1934 р. спортивною секцією Академічного союзу з Варшави збудовані польська туристична хата під Чорною горою (50 місць) [1, с. 170] та «Притулок на Пантірі ім. II Карпатської бригади Легіонів польських» неподалік с. Лопухово (20 місць) [1, с. 242]. У віданні Польського туристичного товариства перебувала база під Говерлюю (на Заросляку) на 120 ліжок [1, с. 170].

Після окупації Карпатської України у березні 1939 р. Закарпаття опиняється у складі Угорщини. КЧСТ припиняє свою діяльність. 17 притулків та готель в Рахові переходять у розпорядження Угорського туристичного об'єднання [5, с. 334], що активно відновлює свою роботу, відкриваючи ужгородську, берегівсько-мукачівську, воловецьку, свалаявську та боржавську філії. Приєдналась до активізації турдіяльності й угорська спілка туристично-інформаційних бюро, видавши до кінця року повноцінний туристичний путівник краєм.

Таким чином, громадські ініціативи відіграли важливу роль в процесі становлення туристичної галузі краю. Саме організації займались такими важливим напрямками, як маркування туристичних маршрутів, їх інформаційно-методичне забезпечення (путівники, карти), розбудова і утримання туристичних притулків, облагородження територій та екскурсійних об'єктів, популяризація туризму тощо.

Література

1. Достал Я. Європейське коріння / Путівник-довідник / Переклад, упоряд., доповн. Ю. Фатули. – Ужгород: Карпати, 2016. – 328 с.
2. Клуб чеських туристів: офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kct.cz/cms>
3. Шандор Ф. Ф. Туризм / Ф. Ф. Шандор // Закарпаття 1919-2009 років: історія, політика, культура / Під ред. М. Вегеша, Ч. Фединець. – Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2010. – С. 69–72.
4. Jellinek J. A magyar természetjárás története / J. Jellinek. – Budapest, 1939. – 117 old.
5. Kárpátalja turistamenedékházai // Turisták Lapja. – Budapest, 1939. – LI évf. – old. 334–340.
6. Král J. Turistický průvodce Podkarpatskou Rusi a Slovenskem východně od Košic / J. Král, A. Svoboda. – Mukačevo, 1923. – 116 s.
7. Peterle J. Turistika na Podkarpatské Rusi / J. Peterle // Publikace pro zem Podkarpatská Rus / Sestavil Gustav Bianchi. – Bánska Bystřica: Slovan, 1932. – S. 95–96.
8. Siegmeth K. Képek a Felső-Tisza vidékéről / K. Siegmeth // Turisták Lapja. – Budapest, 1901. – XIII évf. – old. 150–156.

<i>М.В. Русанов, В.І. Абрагам,</i> ПРОБЛЕМА НАСТУПНОСТІ МІЖ ОСВІТНІМИ ЛАНКАМИ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ	33
<i>М.В. Русанов, В.І. Абрагам,</i> УДОСКОНАЛЕННЯ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ОСНОВА ЗДОРОВ'Я ШКОЛЯРА	37
<i>В.В. Ящук, І.М. Зарішняк,</i> МОДЕЛІ ОСВІТИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	40

Розділ 2 КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО

<i>Б.М. Носа,</i> ІСТОРИЧНІ РЕКОНСТРУКЦІЇ ЯК СУЧАСНА ФОРМА АНІМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАМКІВ ЗАКАРПАТТЯ	45
---	----

Розділ 3 ГУМАНІТАРНІ НАУКИ ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ. ФІЛОСОФІЯ. КУЛЬТУРОЛОГІЯ. ФІЛОЛОГІЯ

<i>В.О. Довбиш, О.А. Коляструк,</i> ІДЕЇ РЕНЕСАНСУ ТА РЕФОРМАЦІЇ В ХУДОЖНЬО-МИСТЕЦЬКІЙ КУЛЬТУРІ НІМЕЧЧИНИ: СТАН НАУКОВОГО ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ	48
<i>М.В. Несправа,</i> ЦІННІСНА КРИЗА ЄС ТА ХРИСТІЯНСТВО ЯК АКсіОЛОГІЧНИЙ ОРІЄНТИР ДЛЯ ВИХОДА З НЕЇ	51
<i>Б.М. Носа,</i> РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ НА ЗАКАРПАТТІ	55

Розділ 4 СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ ЕКОНОМІКА. ПОЛІТОЛОГІЯ. ПСИХОЛОГІЯ. СОЦІОЛОГІЯ

<i>Magdalena Golonko, Dariusz Andrejuk, Michał Buszko,</i> BEHAVIORAL ECONOMICS – THE GENESIS OF CREATION AND DEVELOPMENT	58
<i>Magdalena Golonko, Dariusz Andrejuk, Michał Buszko,</i> THE CONCEPT AND IMPORTANCE OF AGRICULTURAL INCOME IN ECONOMIC THEORY	63